

УДК 378.147:78:004

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/49-2-6>**Вікторія СОЗІНОВА,**
orcid.org/0000-0002-8054-7318викладач-стажист кафедри музикознавства та вокально-хорового мистецтва
Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини
(Умань, Черкаська область, Україна) v.b.sozinova@udpu.edu.ua

ПОНЯТТЯ ТА СТРУКТУРА ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

У статті проаналізовано психолого-педагогічні напрацювання та виокремлено узагальнене тлумачення поняття «професійна компетентність». Виявлено, що тлумачення окресленої дефініції містить такі категорії, як обізнаність, усвідомлення, поінформованість; комплексна, інтегрована спроможність особистості успішно провадити професійну діяльність; особистісна якість (властивість) особистості, що має конкретні сфери прояву; ефективне володіння особою відповідною компетенцією; гармонійна взаємодія і вияв у професійній діяльності знань, умінь, навичок, рефлексії тощо. Ключовими компонентами компетентності визначаються саме ґрунтовні знання, уміння, навички, досвід, особистісні цінності.

Проаналізовано погляди дослідників на структуру професійної компетентності майбутнього вчителя музичного мистецтва, серед компонентів якої особливу роль відіграють здатність до творчої самореалізації, креативність. Виокремлено компоненти (когнітивний, емоційно-мотиваційний та творчо-діяльнісний), критерії (інформаційний, емоційний, мотиваційний, ціннісний; творчий, діяльнісний) та показники (оволодіння якісними професійними та методичними знаннями; здатність використовувати в освітньому процесі набуті теоретичні знання; здатність виявляти критичне мислення; знання теорії музики; механізми формування музично-творчих умінь і навичок; обізнаність, усвідомлення, поінформованість; здатність створювати позитивний емоційний фон освітнього процесу; здатність мотивувати учнів до опанування музичної грамоти, практичних навичок гри на музичних інструментах та виконавської діяльності; здатність усвідомлювати неповторність, самоцінність кожної особистості у різноманітних її проявах; здатність до формування художнього смаку, мистецьких ідей; здатність використовувати виконавський досвід; здатність до творчої самореалізації; здатність наповнювати освітнє середовище творчим змістом, враховуючи індивідуальні потреби учнів; враховувати індивідуальні особливості учнів у процесі освітньої діяльності. професійної компетентності майбутнього вчителя музичного мистецтва).

Ключові слова: професійна компетентність, компоненти професійної компетентності (когнітивний, емоційно-мотиваційний, творчо-діяльнісний) критерії професійної компетентності.

Victoria SOZINOVA,
orcid.org/0000-0002-8054-7318Teacher-Trainee at the Department of Musicology and Vocal and Choral Art
Pavlo Tychnya Uman State Pedagogical University
(Uman, Chernihiv region, Ukraine) v.b.sozinova@udpu.edu.ua

THE CONCEPT AND STRUCTURE OF PROFESSIONAL COMPETENCE OF FUTURE TEACHERS OF MUSIC ART

The article analyzes the psychological and pedagogical developments and highlights the generalized interpretation of the concept of "professional competence". It was found that the interpretation of the outlined definition contains such categories as awareness, awareness, awareness; comprehensive, integrated ability of the individual to successfully conduct professional activities; personal quality (property) of a person who has specific areas of manifestation; effective possession of a person with appropriate competence; harmonious interaction and manifestation in professional activity of knowledge, skills, abilities, reflections, etc. The key components of competence are determined by thorough knowledge, skills, abilities, experience, personal values.

Researchers' views on the structure of professional competence of a future music teacher are analyzed, among the components of which a special role is played by the ability to creative self-realization, creativity. Components (cognitive, emotional-motivational and creative-activity), criteria (informational, emotional, motivational, value-based, creative, activity-based) and indicators (mastery of quality professional and methodological knowledge; ability to use acquired theoretical knowledge in the educational process; ability to identify critical thinking, knowledge of music theory; mechanisms for the formation of musical and creative skills; awareness, awareness, awareness; ability to create a positive emotional background of the educational process; ability to motivate students to master musical literacy, practical skills of playing musical instruments and performing activities; the ability to realize the uniqueness, self-worth of each individual

in its various manifestations; ability to form artistic taste, artistic ideals; ability to use performing experience; ability to creative self-realization; the ability to fill the educational environment with creative content, taking into account the individual needs of students; take into account the individual characteristics of students in the process of educational activities. professional competence of the future teacher of music art).

Key words: *professional competence, components of professional competence (cognitive, emotional-motivational, creative-activity) criteria of professional competence.*

Постановка проблеми. Сьогодення сучасної освіти України окреслено принципами демократизації українського суспільства, відповідно до яких пріоритетними напрямками виховання особистості визначено гуманістичний та гуманітарний, які, власне, і визначають особливості освітньої парадигми та специфіку педагогічної діяльності. Професійні якості педагога сучасності, представлені комплексом його компетенцій, не тільки характеризують інтелектуальну та емоційно-вольову сторону особистості вчителя, визначають його індивідуальний стиль, але і забезпечують ефективність його професійно-педагогічної діяльності та визначають рівень загальної професійної компетентності. Саме тому проблема професійної компетентності майбутнього вчителя музичного мистецтва, педагогічна діяльність якого має на меті формування духовності, естетизму, морального та ціннісного орієнтиру особистості, викликає у науковій спільноті практичний інтерес.

Одним із компонентів професійної компетентності майбутнього вчителя музичного мистецтва є творчі навички, які визначають індивідуальний стиль педагога, його здатність до продукування творчого задуму, реалізації креативних ідей і планів, що окреслює творчу індивідуальність педагога і забезпечує формування власного творчого напрямку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема аналізу професійної компетентності майбутнього вчителя музичного мистецтва як інтегративного комплексного утворення, що являє собою конгломерат індивідуальних, моральних, соціальних, професійних якостей особистості привертала до себе увагу вітчизняних та зарубіжних дослідників. Зокрема, вивченням проблеми професійної компетентності вчителя музичного мистецтва в аспекті компетентнісного підходу присвячено напрацювання А. Болгарського, О. Олексюк, Г. Падалки, Т. Пляченко та ін.; психолого-педагогічні аспекти процесу формування майбутніх учителів музики стали предметом досліджень А. Богуш, І. Богданової, Є. Карпової, Н. Кічук, Н. Кузьміної, З. Курлянд, Л. Масол, В. Моляко, В. Семиченко, Р. Хмелюк, О. Цокур та ін.; особливостями формування професійної компетентності музичного педагога цікавилися у своїх напрацюваннях В. Адольф, І. Бех, М. Галагу-

зова, С. Гончаренко, О. Добудько, І. Зязюн, Н. Нічкало, О. Савченко, О. Шиян та ін.; дослідники О. Дем'янчук, Т. Завадська, Л. Масол, Н. Миропольська, О. Олексюк, В. Орлова, Г. Падалка, О. Ростовський, О. Рудницька та ін. розглядали питання підготовки майбутніх учителів у галузі мистецької освіти до професійної діяльності.

Мета статті. На основі аналізу психолого-педагогічних напрацювань з досліджуваного питання схарактеризувати творчі навички як компонент професійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва. Розкрити сутність ключових понять дослідження «професійна компетентність», «компоненти професійної компетентності», «творчі навички майбутніх учителів музичного мистецтва».

Виклад основного матеріалу. На сьогоднішній день сфера освіти є тією цариною, яка має відповідати соціальним та інтелектуальним запитам суспільства, вимогам часу та ринку праці. Саме тому слушною та такою, що заслуговує на підтримку, є думка науковців О. Демченко, В. Каплінського та інш., які стверджують, що непрості завдання формування творчого, креативного майбутнього покоління можуть бути реалізовані тільки педагогом, здатним до інноваційної діяльності, продукування і реалізації творчих задумів – той, який характеризується, крім іншого, сформованими на високому рівні творчими навичками, оскільки тільки «творчі особистості, здатні до активного пошуку ефективних методів та прийомів здійснення педагогічного процесу, можуть дати новий імпульс освіті, а водночас і суспільству в цілому» (Желанова, 2020:24).

Професійна компетентність вчителя музичного мистецтва, незважаючи на велику кількість психолого-педагогічних напрацювань у різних галузях освіти і педагогіки, досліджувалась фрагментарно. Лексема «компетентність» у перекладі з латині (*competens (competentis)*) означає певне коло визначених питань, тем, з яких фахівець демонструє високий рівень обізнаності, поінформованості, авторитетності (Морозов, Шкарапута, 2000: 282). Закон про вищу освіту визначає компетентність як динамічну комбінацію знань, вмінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей (Закон України).

Водночас тлумачення поняття «компетентність» сучасними вітчизняними та зарубіжними науковцями відрізняється різноманітністю підходів та змісту: інтегративна якість, що має за основу знання; інтелектуально й соціокультурно зумовлена особистісна якість (І. Зимня); «спеціально структуровані (організовані) набори знань, умінь, навичок і ставлень, що їх набувають у процесі навчання» (Пометун, 2004:17); «коло питань, у яких людина добре поінформована, володіє знаннями і цінностями, що дозволяють висловлювати професійно грамотні судження, оцінки, ... вміння вибирати цільові й смислові установки для своїх дій і вчинків» (Кабриль, 2013); багатогранна освіта з елементами когнітивного, експресивного та інтерактивного характеру, а також складна система внутрішніх психологічних складників і якостей спеціаліста, куди входять знання та вміння (Ю. Жуков, Л. Петровська).

Професійну компетентність майбутнього вчителя вважає складною інтегративною якістю особистості А. Волосенко, наголошуючи, що вона передбачає володіння педагогом професійними знаннями й уміннями, готовність і здатність реалізувати свій потенціал (знання, уміння, досвід, особистісні якості тощо), творчі здібності з метою забезпечення успішної педагогічної діяльності (Волосенко, 2012). Останнє є особливо слухним у світлі проблеми нашого дослідження.

Поряд з цим, зважаючи на специфіку професійної діяльності вчителя музичного мистецтва, дослідники окреслюють відмінність його професійної компетентності, її творчу спрямованість: як інтегративне утворення, що складається зі структурних компонентів (ключових компетентностей) і являє собою комплекс музично-педагогічних знань, умінь, навичок, музичних здібностей і якостей особистості, який проявляється через готовність до творчої педагогічної діяльності розглядає професійну компетентність вчителя музики І. Полубоярина; як суму психолого-педагогічних та мистецтвознавчих знань, умінь, навичок і творчого використання цінного досвіду, теоретико-прикладної готовності до його використання визначає досліджувану нами якість А. Козир (Козир, 2012). У світлі досліджуваної проблеми нам імponує найбільш узагальнене визначення сучасної науковиці Л. Аристової, яка професійну компетентність вчителя музичного мистецтва трактує як інтегральну професійну якість, сплав досвіду, знань, умінь і навичок учителя (Аристова, 2019).

Як бачимо, у сучасних дослідженнях професійна компетентність майбутнього вчителя музичного мистецтва трактується як складне багато-

компонентне поняття через різні наукові підходи: професійно-педагогічний, соціокультурний, діяльнісно-комунікативний, контекстно-інформаційного, психологічного тощо, жоден з яких не дає вичерпного тлумачення дефініції.

Таким чином, проаналізувавши напрацювання науковців, ми вивели власне поняття професійної компетентності вчителя музики, трактуючи його наступним чином: професійна компетентність учителя музичного мистецтва – це інтегральна система професійних та особистісних якостей, яка має за основу комплекс теоретичних знань, практичних навичок, ціннісних та моральних орієнтирів особистості, а також здатність особистості до творчої інноваційно-педагогічної діяльності.

Аналізуючи підходи науковців до структури професійної компетентності вчителя музичного мистецтва, ми зацікавилися напрацюваннями Л. Беземчук, О. Горбенко, О. Леонтєва, Л. Масол, Т. Пляченко, С. Світайло, Г. Стець та інш., точки зору яких дещо відрізняються. Так, Т. Пляченко, виокремлює як компоненти професійної компетентності особистісні, професійно-педагогічні й функціональні компетенції (Пляченко, 2012); С. Світайло вбачає професійну компетентність вчителя музичного мистецтва у конгломераті таких компонентів, як когнітивно-пізнавальний компонент (реалізується через художньо-мистецькі компетентності), ціннісно-аналітичний компонент (передбачає наявність методично-організаційних компетентностей), діяльнісно-креативний компонент (характеризується наявністю творчих навичок і компетенцій) (Світайло, 2012: 28-29); Т. Масол пропонує багатокомпонентну структуру компетентностей, серед яких виокремлює особистісні, функціональні, міжпредметні, соціальні (Масол, 2010: 14); В. Желанова у структурно-компонентній моделі професійної компетентності майбутнього вчителя музичного мистецтва виділяє три блоки: ціннісно-мотиваційний, когнітивний, креативно-діяльнісний (Желанова, 2020). Цікавою з точки зору нашого дослідження є дослідження Л. Беземчук, яка серед ключових компетенцій учителя музичного мистецтва виокремила комунікативну складову (ерудиція, культура спілкування, творча комунікація тощо), регулятивну (уміння формувати музичні знання, вміння, навички в учнів, застосовувати різноманітні методики роботи з учнями), операційну (навички виконання музичних, уміння реалізувати творчі навички і задуми); інтелектуально-педагогічну (знання програми, нових методик викладання музики, застосування сучасних методів і технологій мистецької освіти) (Беземчук, 2012).

**Компоненти, критерії та показники професійної компетентності
майбутнього вчителя музичного мистецтва**

Компоненти	Критерії	Показники
Когнітивний	Інформаційний	Оволодіння якісними професійними та методичними знаннями; здатність використовувати в освітньому процесі набуті теоретичні знання; здатність виявляти критичне мислення; знання теорії музики; механізми формування музично-творчих умінь і навичок; обізнаність, усвідомлення, поінформованість.
Емоційно-мотиваційний	Емоційний	Здатність створювати позитивний емоційний фон освітнього процесу
	Мотиваційний	Здатність мотивувати учнів до опанування музичної грамоти, практичних навичок гри на музичних інструментах та виконавської діяльності
	Ціннісний	Здатність усвідомлювати неповторність, самоцінність кожної особистості у різноманітних її проявах; здатність до формування художнього смаку, мистецьких ідеалів
Творчо-діяльнісний	Творчий	Здатність використовувати виконавський досвід; здатність до творчої самореалізації
	Діяльнісний	Здатність наповнювати освітнє середовище творчим змістом, враховуючи індивідуальні потреби учнів; враховувати індивідуальні особливості учнів у процесі освітньої діяльності.

В. Бурназова підходить до визначення структури професійної компетентності з точки зору аналізу музичної діяльності музиканта-інструменталіста, виокремлюючи музично-слухову, музично-граматичну, музично-виконавську і музично-педагогічну компетентності (Бурназова, 2014). На думку дослідниці Н. Остапенко професійна компетентність учителя музики включає когнітивний (оволодіння якісними професійними та методичними знаннями), ціннісно-орієнтаційний (формування загальнокультурних цінностей, художнього смаку, мистецьких ідеалів), мотиваційний (чітке усвідомлення цілей та завдань методичної діяльності) та практично-творчий компоненти (поєднує виконавський досвід та творчу самореалізацію) (Остапенко, 2015).

Відповідно до структури професійної компетентності вчителя музичного мистецтва, представленої дослідниками, можемо констатувати наступне: творчі навички як досліджуваний нами компонент професійної компетентності належить до особистісних функціональних компетенцій (за Т. Пляченко), креативно-діялісного блоку (за В. Желановою); діялісно-креативного компоненту (за С. Світайло). На основі проаналізованого маємо підстави представити власну структуру професійної компетентності майбутнього вчителя музичного мистецтва.

При визначенні структури професійної компетентності майбутнього вчителя музичного мистецтва ми керувалися міркуваннями стосовно

того, що компоненти мають відображати: педагогічну діяльність як специфічну професійну (Л. Беземчук, Т. Пляченко, С. Світайло та ін.); емоційну та ціннісну складові професійної діяльності (В. Желанова, Н. Остапенко та інш.); мотиваційний компонент (Л. Масол, Н. Остапенко та інш.), творчо-діялісний, креативний компонент (Т. Пляченко, С. Світайло та ін.). Взявши за основу традиційну тривірневу структуру, визначили три головних компоненти професійної компетентності майбутнього вчителя музичного мистецтва: когнітивний (інформаційний), емоційно-мотиваційний та творчо-діялісний, кожен з яких має певні критерії і показники (таблиця 1).

Таким чином, опираючись на результати проведеного аналізу психолого-педагогічних напрацювань науковців, ми сформуваємо структурну таблицю з відображенням компонентів, критеріїв і показників професійної компетентності майбутнього вчителя музичного мистецтва, виділивши такі компоненти: когнітивний, емоційно-мотиваційний, творчо-діялісний.

Висновки. Отже, як ми з'ясували, що професійна компетентність майбутнього вчителя музичного мистецтва належить до спеціальних (фахових) компетентностей. Теоретичний аналіз сучасних психолого-педагогічних досліджень науковців нами було визначено структурні компоненти професійної компетентності майбутнього вчителя музичного мистецтва. З'ясовано, що сформованість професійної компетентності є

основоположною умовою успішної професійної (педагогічної) діяльності. Адже сучасний вчитель музичного мистецтва має бути інформативно обізнаним, володіти теорією і методикою викладання та навчання гри на музичних інструментах, повинен вміти знаходити нові методичні засоби та прийоми, аналізувати, відбирати, структурувати та адаптувати методичні матеріали, бути ініціа-

тивним, здатним до творчої ініціативи та креативу, прагнути постійного саморозвитку та самовдосконалення. Розроблена структурна таблиця компонентів, критеріїв і показників професійної компетентності вчителя музичного мистецтва виступає певною теоретичною основою для формування професійної компетентності у процесі підготовки до педагогічної діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аристова Л. С. Розвиток професійної компетентності учителя музичного мистецтва. Режим доступу: http://virtkafedra.ucoz.ua/el_gurnal/pages/vyp20/2/aristova_tezi.pdf.
2. Беземчук Л. Забезпечення професійної компетентності майбутнього вчителя музики в умовах магістратури. *Засоби навчальної та науково-дослідної роботи*: зб. наук. праць. Харків : Харк. нац. пед ун-т імени Г. С. Сковороди. 2012. Вип. 37. С. 11-21.
3. Бурназова В. Професійна компетентність музиканта-інструменталіста: зміст, структура, методи розвитку. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки*. 2014. № 1. С. 65-70.
4. Волосенко А. Формування професійної компетентності як важливий чинник творчої самореалізації майбутнього вчителя. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*. 2012. № 6 (Ч. I). С. 140-149.
5. Голіук О.А. Обґрунтування компонентів творчого потенціалу майбутнього педагога ДНЗ та школи I ступеня. *Сучасні технології розвитку професійної майстерності майбутніх учителів*: матеріали Всеукр. інтернет-конференції, 28 жовтня 2015 р. Умань: ФОП Жовтий, 2015. С. 38-42.
6. Желанова В.В. Модель професійної компетентності майбутнього вчителя музичного мистецтва. *«Педагогіка та психологія»*: зб. наук. праць. Харків, 2020. Вип. 63. С.51-59.
7. Закон України «Про вищу освіту». Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>.
8. Кабріль К. Формування ціннісних компетентностей майбутнього вчителя музики у процесі диригентсько-хорової підготовки: автореф. дис. канд. пед. наук: 13.00.04. К., 2013. 20 с.
9. Козир А. В. Компетентність як необхідний компонент професійної майстерності викладачів мистецьких спеціальностей. Режим доступу: http://www.culturalstudies.in.ua/knigi_7.php.
10. Остапенко Н. Компетентнісний підхід у професійній підготовці майбутнього вчителя музичного мистецтва. *Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя*. 2015. № 2. С. 53-57.
11. Пляченко Т.М. Компетентнісна модель у структурі фахової підготовки майбутнього вчителя музики. Режим доступу: http://elibrary.kubg.edu.ua/570/1/T_Plyachenko_Kompetentnisna%20model.pdf
12. Пометун О. І. Теорія та практика послідовної реалізації компетентісного підходу в досвіді зарубіжних країн. *Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи*: Бібліотека з освітньої політики. К. : «К.І.С.», 2004. С. 15-24.
13. Світайло С.В. Формування фахової компетентності майбутніх учителів музики у процесі диригентсько-хорової підготовки: дис. ... канд. пед. наук :13.00.04. К., 2012. 277 с.
14. Словник іншомовних слів / уклад.: С. Морозов, Л. Шкарапута. К.: Наукова думка, 2000. 680 с.
15. Формування базових компетентностей учнів загальноосвітньої школи у системі інтегративної мистецької освіти: посібник для вчителя/ за наук. ред. Л. Масол. К.: Педагогічна думка, 2010. 232 с.

REFERENCES

1. Arystova L. S. Rozvytok profesiinoi kompetentnosti uchytelia muzychnoho mystetstva [Development of professional competence of a music art teacher]. URL: http://virtkafedra.ucoz.ua/el_gurnal/pages/vyp20/2/aristova_tezi.pdf. [in Ukrainian].
2. Bezemchuk L. Zabezpechennia profesiinoi kompetentnosti maibutnoho vchytelia muzyky v umovakh mahistratury [Ensuring the professional competence of the future music teacher in the conditions of master's degree]. Means of educational and research work: coll. Science. work. Kharkiv: Kharkiv. nat. Pedagogical University named after GS Skovoroda. 2012. Vip. 37. pp. 11-21. [in Ukrainian].
3. Burnazova V. Profesiina kompetentnist muzykanta-instrumentalista: zmist, struktura, metody rozvytku [Professional competence of a musician-instrumentalist: content, structure, methods of development]. Scientific notes of Berdyansk State Pedagogical University. Series: Pedagogical sciences. 2014. № 1. P. 65-70. [in Ukrainian].
4. Volosenko A. Formuvannia profesiinoi kompetentnosti yak vazhlyvyi chynnyk tvorchoi samorealizatsii maibutnoho vchytelia [Formation of professional competence as an important factor of creative self-realization of the future teacher]. Problems of modern teacher training. 2012. № 6 (Part I). P. 140-149. [in Ukrainian].
5. Holiuk O.A. Obgruntuvannia komponentiv tvorchoho potentsialu maibutnoho pedahoha DNZ ta shkoly I stupenia [Substantiation of the components of the creative potential of the future teacher of school and school of the first degree]. Modern technologies for the development of professional skills of future teachers: materials All-Ukrainian. Internet conference, October 28, 2015. Uman: FOP Zhovty, 2015. P. 38-42. [in Ukrainian].
6. Zhelanova V.V. Model profesiinoi kompetentnosti maibutnoho vchytelia muzychnoho mystetstva [Model of professional competence of a future music teacher]. "Pedagogy and Psychology": Coll. Science. Works. Kharkiv, 2020. Issue. 63. P. 51-59. [in Ukrainian].

7. Zakon Ukrainy «Pro vyshchu osvitu» [Law of Ukraine "On Higher Education"]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>. [in Ukrainian].

8. Kabryl K. Formuvannia tsinnisnykh kompetentnostei maibutnoho vchytelia muzyky u protsesi dyryhentsko-khorovoi pidhotovky: avtoref. dys. kand. ped. nauk: 13.00.04 [Formation of value competencies of the future music teacher in the process of conducting and choral training: author's ref. dis. Cand. ped. Science: 13.00.04]. K., 2013. 20 p. [in Ukrainian].

9. Kozyr A. V. Kompetentnist yak neobkhidnyi komponent profesiinoi maisternosti vykladachiv mystetskykh spetsialnostei [Competence as a necessary component of professional skills of teachers of art specialties]. URL: http://www.culturalstudies.in.ua/knigi_7.php. [in Ukrainian].

10. Ostapenko N. Kompetentnisnyi pidkhid u profesiinii pidhotovtsi maibutnoho vchytelia muzychnoho mystetstva [Competence approach in the training of future music teachers]. Scientific notes of NDU named after M. Gogol. 2015. № 2. P. 53-57. [in Ukrainian].

11. Pliachenko T.M. Kompetentnisna model u strukturi fakhovoi pidhotovky maibutnoho vchytelia muzyky [Competence model in the structure of professional training of future music teachers]. URL: http://elibrary.kubg.edu.ua/570/1/T_Plyachenko_Kompetentnisna%20model.pdf. [in Ukrainian].

12. Pometun O. I. Teoriia ta praktyka poslidovnoi realizatsii kompetentisnoho pidkhodu v dosvidi zarubizhnykh krain [Theory and practice of consistent implementation of the competence approach in the experience of foreign countries]. Competence approach in modern education: world experience and Ukrainian perspectives: Library of educational policy. K. : "KIS", 2004. P. 15-24. [in Ukrainian].

13. Svitailo S.V. Formuvannia fakhovoi kompetentnosti maibutnykh uchyteliv muzyky u protsesi dyryhentsko-khorovoi pidhotovky: dys... kand. ped. nauk :13.00.04 [Formation of professional competence of future music teachers in the process of conducting and choral training: dissertation. ped. Science: 13.00.04]. K., 2012. 277 p. [in Ukrainian].

14. Slovnyk inshomovnykh sliv [Dictionary of foreign words]. Compiled by: S. Morozov, L. Shkaraputa. K. : Naukova dumka, 2000. 680 p. [in Ukrainian].

15. Formuvannia bazovykh kompetentnostei uchniv zahalnoosvitnoi shkoly u systemi intehratyvnoi mystetskoï osvity: posibnyk dlia vchytelia [Formation of basic competencies of secondary school students in the system of integrative art education: a guide for teachers / science]. Ed. L. Masol. K.: Pedagogical Thought, 2010. 232 p. [in Ukrainian].